

Zbiór Orzeczeń

Sprawa T-494/21

**Ryanair DAC
i
Malta Air Ltd.
przeciwko
Komisji Europejskiej**

Wyrok Sądu (ósma izba w składzie powiększonym) z dnia 20 grudnia 2023 r.

Pomoc państwa – Pomoc przyznana przez Francję na rzecz Air France i Air France-KLM w kontekście pandemii COVID-19 – Dokapitalizowanie – Decyzja uznająca pomoc za zgodną z rynkiem wewnętrznym – Skarga o stwierdzenie nieważności – Legitymacja procesowa czynna – Istotne naruszenie pozycji skarżącego na rynku – Dopuszczalność – Określenie beneficjenta pomocy w kontekście grupy spółek

1. *Skarga o stwierdzenie nieważności – Osoby fizyczne lub prawne – Akty dotyczące ich bezpośrednio i indywidualnie – Indywidualne oddziaływanie – Kryteria – Decyzja Komisji stwierdzająca zgodność pomocy z rynkiem wewnętrznym – Skarga konkurującego przedsiębiorstwa wykazująca istotny wpływ na jego pozycję na rynku – Dopuszczalność – Spoczywający na konkurującym przedsiębiorstwie obowiązek dokładnego określenia rynku właściwego i porównania sytuacji wszystkich konkurentów obecnych na tym rynku w celu odróżnienia się od nich – Brak (art. 263 akapit czwarty TFUE)*

(zob. pkt 20–50)

2. *Skarga o stwierdzenie nieważności – Przesłanki dopuszczalności – Wniesienie jednej i tej samej skargi przez dwóch skarżących – Dopuszczalność skargi w przypadku jednego ze skarżących – Konieczność zbadania dopuszczalności skargi w przypadku drugiego ze skarżących – Brak (art. 263 TFUE)*

(zob. pkt 53)

3. *Pomoc przyznawana przez państwa – Zakaz – Odstępstwa – Pomoc, która może być uznana za zgodną z rynkiem wewnętrznym – Uprawnienia dyskrecjonalne Komisji – Ustalenie beneficjenta pomocy – Grupa przedsiębiorstw stanowiąca jedną jednostkę gospodarczą – Kryteria oceny – Powiązania kapitałowe, organizacyjne, funkcjonalne i gospodarcze łączące przedsiębiorstwa należące do tej grupy – Ramy umowne i kontekst, w który wpisują się rozpatrywane środki pomocy*

[art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE]

(zob. pkt 59–70, 83, 84, 97, 107, 132–136)

4. *Pomoc przyznawana przez państwa – Zakaz – Odstępstwa – Pomoc, która może być uznana za zgodną z rynkiem wewnętrznym – Uprawnienia dyskrecjonalne Komisji – Ustalenie beneficjenta pomocy – Przedsiębiorstwo, któremu dana pomoc przysparza korzyści bezpośredniej lub pośredniej – Korzyść pośrednia – Pojęcie – Rozróżnienie między korzyścią pośrednią a ubocznymi skutkami gospodarczymi nierozzerwalnie związanymi z danym środkiem pomocy*
[art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE; komunikat Komisji 2016/C 262/01, pkt 115, 116]

(zob. pkt 139–146)

5. *Pomoc przyznawana przez państwa – Zakaz – Odstępstwa – Pomoc, która może być uznana za zgodną z rynkiem wewnętrznym – Pomoc mająca na celu zaradzenie poważnym zaburzeniom w gospodarce państwa członkowskiego – Pomoc mająca na celu sfinansowanie bieżących potrzeb związanych z płynnością grupy lotniczej w kontekście pandemii COVID-19 – Decyzja Komisji stwierdzająca zgodność pomocy z rynkiem wewnętrznym – Oczywisty błąd w ocenie popełniony przez Komisję przy ustalaniu beneficjentów – Błąd mogący mieć wpływ na analizę zgodności środków pomocy z rynkiem wewnętrznym*
[art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE]

(zob. pkt 147–151)

Streszczenie

W kwietniu 2020 r. Republika Francuska zgłosiła Komisji Europejskiej plan pomocy na rzecz przedsiębiorstwa lotniczego Air France, będącego spółką zależną holdingu Air France-KLM. Zgłoszona pomoc polegała, po pierwsze, na gwarancji państwowej w wysokości 90 % udzielonej przez konsorcjum banków pożyczki w wysokości 4 mld EUR, i, po drugie, na pożyczce akcjonariusza w maksymalnej wysokości 3 mld EUR.

Następnie w marcu 2021 r. Republika Francuska zgłosiła Komisji plan pomocy na rzecz Air France i holdingu Air France-KLM, mającej na celu dokapitalizowanie tych dwóch spółek na kwotę 4 mld EUR poprzez podwyższenie kapitału i przekształcenie pożyczki akcjonariusza w instrument hybrydowy, zrównany z inwestycją w kapitał własny holdingu.

Środki te, które wpisują się w kontekst szeregu innych środków pomocy mających na celu wsparcie spółek należących do grupy Air France-KLM, miały na celu sfinansowanie natychmiastowych potrzeb związanych z płynnością Air France i holdingu Air France-KLM, pomagając im w ten sposób przezwyciężyć negatywne skutki pandemii COVID-19.

Decyzją z dnia 4 maja 2020 r. (zwaną dalej „decyzją Air France”)¹, skorygowaną dwukrotnie w grudniu 2020 r. i w lipcu 2021 r. oraz decyzją z dnia 5 kwietnia 2021 r. (zwaną dalej „decyzją Air France-KLM i Air France”)², Komisja stwierdziła, że zgłoszone jej środki stanowią pomoc państwa zgodną z rynkiem wewnętrznym na podstawie art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE³ i komunikatu Komisji z dnia 19 marca 2020 r. zatytułowanego „Tymczasowe ramy środków pomocy państwa w celu wsparcia gospodarki w kontekście trwającej epidemii COVID-19”⁴.

W decyzji Air France Komisja uznała, że beneficjentami zgłoszonej pomocy są Air France i jej spółki zależne. Za beneficjentów tego środka nie zostały zaś uznane ani holding Air France-KLM, ani inne jego spółki zależne, w tym KLM i kontrolowane przez nią spółki. W decyzji Air France-KLM i Air France Komisja wskazała jako beneficjentów zgłoszonej pomocy zarówno Air France i jej spółki zależne, jak i holding Air France-KLM i jego spółki zależne, z wyjątkiem KLM i jej spółek zależnych.

Przedsiębiorstwa lotnicze Ryanair i Malta Air wniosły skargi o stwierdzenie nieważności ww. decyzji Komisji. Ósma izba Sądu w składzie powiększonym uwzględniła te skargi, stwierdzając, że Komisja popełniła oczywisty błąd w ocenie przy określaniu beneficjentów zgłoszonej pomocy, i, co za tym idzie, naruszyła art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE. W tych ramach Sąd przedstawił wyjaśnienia dotyczące kwestii określenia beneficjenta środka pomocy w kontekście grupy spółek.

Ocena Sądu

Na poparcie skarg wnoszące je zakwestionowały w szczególności wyłączenie, z jednej strony, holdingu Air France-KLM i KLM (decyzja Air France) i, z drugiej strony, KLM (decyzja Air France i KLM) z kręgu beneficjentów zgłoszonych środków.

W tym względzie Sąd przypomniał, że choć Komisja dysponuje przy określaniu beneficjentów zgłoszonego środka pomocowego szerokimi uprawnieniami dyskrecyjnymi, niemniej jednak sąd Unii powinien nie tylko zbadać materialną prawdziwość przytoczonych dowodów, ich wiarygodność i spójność, ale także sprawdzić, czy te dowody stanowią zbiór istotnych danych, które należy wziąć pod uwagę w celu oceny złożonej sytuacji, i czy mogą one stanowić poparcie dla wniosków wyciągniętych na ich podstawie.

Ponadto z orzecznictwa oraz z komunikatu Komisji w sprawie pojęcia pomocy państwa⁵ wynika, że do celów stosowania przepisów dotyczących pomocy państwa szereg odrębnych podmiotów prawnych można uznać za tworzące jedną jednostkę gospodarczą. Do czynników branych pod uwagę przy ustalaniu tego, czy mamy do czynienia z taką jednostką gospodarczą, należą

¹ Decyzja Komisji C(2020) 2983 final z dnia 4 maja 2020 r. w sprawie pomocy państwa SA.57082 (2020/N) - Francja - COVID 19 - Tymczasowe ramy prawne z art. 107 ust. 3 lit. b) - Gwarancja i pożyczka akcjonariusza na rzecz Air France, skorygowana decyzjami Komisji C(2020) 9384 final z dnia 17 grudnia 2020 r. i C(2021) 5701 final z dnia 26 lipca 2021 r.

² Decyzja Komisji C(2021) 2488 final z dnia 5 kwietnia 2021 r. w sprawie pomocy państwa SA. 59913 - Francja - COVID 19 - Dokapitalizowanie Air France i Air France-KLM oraz decyzja Komisji C(2020) 2983 final z dnia 4 maja 2020 r. w sprawie pomocy państwa SA.57082 (2020/N) - Francja - COVID 19 - Tymczasowe ramy prawne z art. 107 ust. 3 lit. b) - Gwarancja i pożyczka akcjonariusza na rzecz Air France, skorygowana decyzjami Komisji C(2020) 9384 final z dnia 17 grudnia 2020 r. i C(2021) 5701 final z dnia 26 lipca 2021 r. (zwane dalej „zaskarżonymi decyzjami”).

³ Zgodnie z art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE pomoc mająca na celu zaradzenie poważnym zaburzeniom w gospodarce państwa członkowskiego może, pod pewnymi warunkami, zostać uznana za zgodną z rynkiem wewnętrznym.

⁴ Komunikat Komisji z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie tymczasowych ram środków pomocy państwa w celu wsparcia gospodarki w kontekście trwającej epidemii COVID 19 (Dz.U. 2020, C 91 I, s. 1), zmieniony w dniach 4 kwietnia 2020 r. (Dz.U. 2020, C 112 I, s. 1), 13 maja 2020 r. (Dz.U. 2020, C 164, s. 3) i 29 czerwca 2020 r. (Dz.U. 2020, C 218, s. 3) (zwany dalej „ramami tymczasowymi”).

⁵ Zawiadomienie Komisji w sprawie pojęcia pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. 2016, C 262, s. 1).

w szczególności łączące te podmioty powiązania kapitałowe, organizacyjne, funkcjonalne i gospodarcze, umowy przewidujące przyznanie zgłoszonej pomocy, a także kontekst, w jaki się ta pomoc wpisuje.

Biorąc pod uwagę te wyjaśnienia, Sąd zauważył przede wszystkim, że opisane w zaskarżonych decyzjach powiązania kapitałowe i organizacyjne w ramach grupy Air France-KLM świadczą o tym, iż wchodzące w skład tej grupy odrębne podmioty prawne stanowią, do celów stosowania przepisów dotyczących pomocy państwa, jedną jednostkę gospodarczą. W tym względzie Sąd podkreślił, że z ustaleń Komisji wynika, iż holding Air France-KLM rzeczywiście sprawuje kontrolę nad Air France i KLM, wywierając bezpośrednio lub pośrednio wpływ na zarządzanie nimi, i tym samym bierze udział w prowadzonej przez nie działalności gospodarczej. Ponadto, w myśl tych stwierdzeń, na poziomie tej grupy istnieje scentralizowana procedura podejmowania decyzji i pewien stopień koordynacji, zapewniane za pośrednictwem organów mieszanych skupiających wysokich rangą przedstawicieli holdingu Air France-KLM, Air France i KLM, przynajmniej w odniesieniu do podejmowania niektórych ważnych decyzji.

Wyciągnięty przez Komisję wniosek, zgodnie z którym holding Air France-KLM, Air France i KLM nie stanowią – do celów określenia tego, kto jest beneficjentem zgłoszonych środków pomocy – jednej jednostki gospodarczej, podważa ponadto fakt istnienia łączących te podmioty powiązań funkcjonalnych i gospodarczych. Przedstawiony w zaskarżonych decyzjach opis tych powiązań oraz różnego rodzaju przykłady przywołane w tym względzie przez spółki Ryanair i Malta Air świadczą bowiem o pewnej integracji i współpracy funkcjonalnej, komercyjnej i finansowej między tymi podmiotami.

Następnie Sąd wskazał, że wbrew temu, co twierdzi Komisja, ramy umowne, na podstawie których przyznawane są zgłoszone środki, oraz zobowiązania podjęte przez Republikę Francuską w kontekście decyzji Air France-KLM i Air France, nie stoją na przeszkodzie uznaniu holdingu Air France-KLM, Air France i KLM za jedną jednostkę gospodarczą. W tym względzie Sąd wyjaśnił, że ani przytoczone przez Komisję postanowienia umowne, ani zobowiązania podjęte przez Republikę Francuską nie pozwalają na ograniczenie kręgu beneficjentów zgłoszonych środków, odpowiednio, do holdingu Air France-KLM i Air France. W odniesieniu do decyzji Air France-KLM i Air France Sąd podkreślił ponadto, że poprawa sytuacji finansowej holdingu Air France-KLM w następstwie zgłoszonego środka skutkowałaby w każdym razie wykluczeniem ryzyka jej upadłości i, co za tym idzie, upadłości jej spółki zależnej KLM i kontrolowanych przez nią spółek.

Sąd, biorąc pod uwagę chronologiczny i strukturalny związek między środkami będącymi przedmiotem zaskarżonych decyzji oraz podkreślając, że decyzja Air France-KLM i Air France została wydana przed wydaniem w odniesieniu do decyzji Air France drugiej decyzji korygującej, stwierdził ponadto, że Komisja przy badaniu zgłoszonych jej środków powinna była wziąć pod uwagę istnienie tych poszczególnych decyzji. Komisja nie wyjaśniła zaś powodów, dla których w zaskarżonych decyzjach określiła ona beneficjentów zgłoszonych środków pomocy w inny sposób.

Wreszcie, Sąd oddalił argumentację Komisji, zgodnie z którą zgłoszone środki pomocy wywołują w stosunku do holdingu Air France-KLM i jego innych spółek zależnych (decyzja Air France) oraz wobec KLM i jej spółek zależnych (decyzja Air France-KLM i Air France) co najwyżej zwykłe uboczne skutki gospodarcze. W tym względzie Sąd przypomniał, że przewidywalne z perspektywy ex ante skutki tych środków sugerują, iż przewidywane rozwiązanie w zakresie finansowania mogło przysparzać korzyści całej grupie Air France-KLM poprzez poprawę jej

ogólnej sytuacji finansowej. Zgodnie zaś z komunikatem Komisji w sprawie pojęcia pomocy państwa takie rozwiązanie w zakresie finansowania świadczy o istnieniu co najmniej pośredniej korzyści przysporzonej na rzecz grupy Air France-KLM, w tym KLM i jej spółek zależnych.

Uwzględniając wszystkie te okoliczności, Sąd doszedł do wniosku, że Komisja popełniła oczywisty błąd w ocenie wykluczając, z jednej strony, holding Air France-KLM i jego inne spółki zależne, w tym KLM i jej spółki zależne (decyzja Air France), z drugiej strony, oraz KLM i jej spółki zależne (decyzja Air France-KLM i Air France) z kręgu beneficjentów zgłoszonych środków pomocy. Ze względu na to, że to błędne określenie beneficjentów może mieć wpływ na całokształt przeprowadzanej na podstawie art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE i ram tymczasowych analizy zgodności zgłoszonych środków z rynkiem wewnętrznym, Sąd stwierdził nieważność zaskarżonych decyzji.